
Linnustoselvitys, Polvisuo II

Vapo Oy

Juha Parviainen
Risto Tornberg
Heikki Holmén

1.3.2016

S SITO

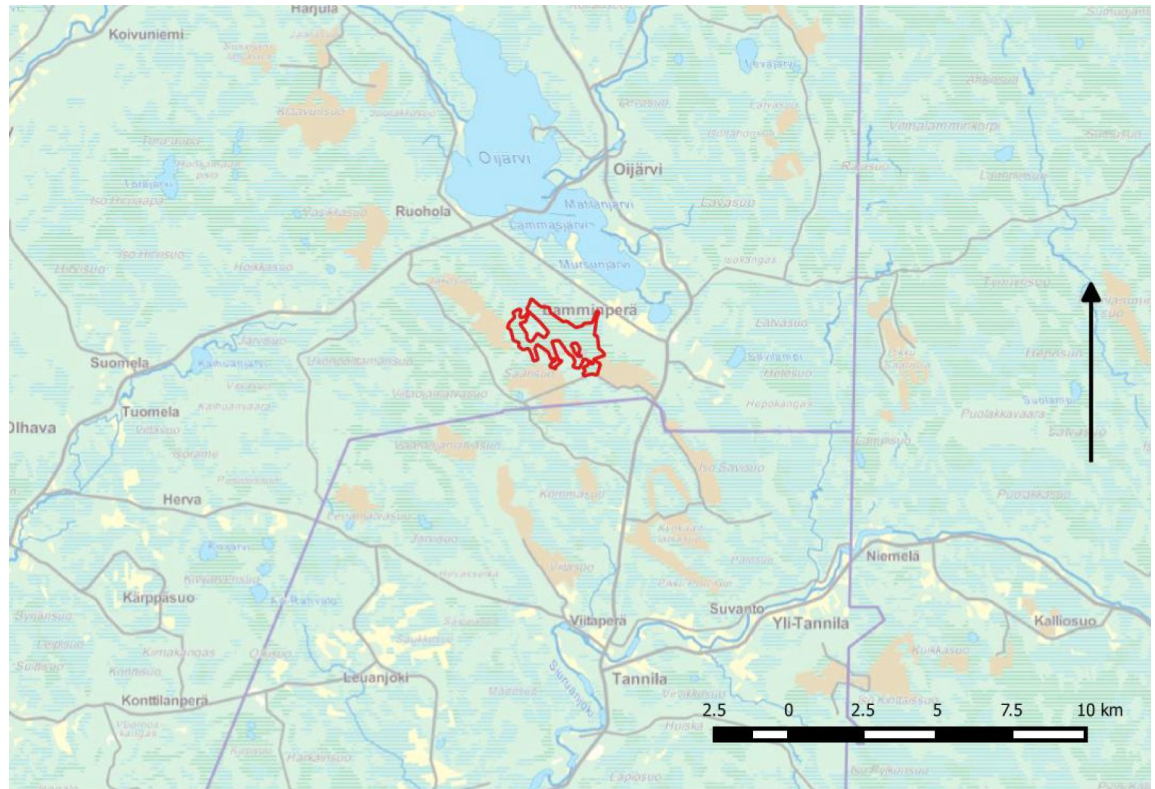
SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	3
3	TULOKSET	4
	3.1 Yleiskuvaus	4
	3.2 Selvitysalueen linnustollinen merkittävyys	8
4	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	8
5	LÄHDEVIITTEET	9

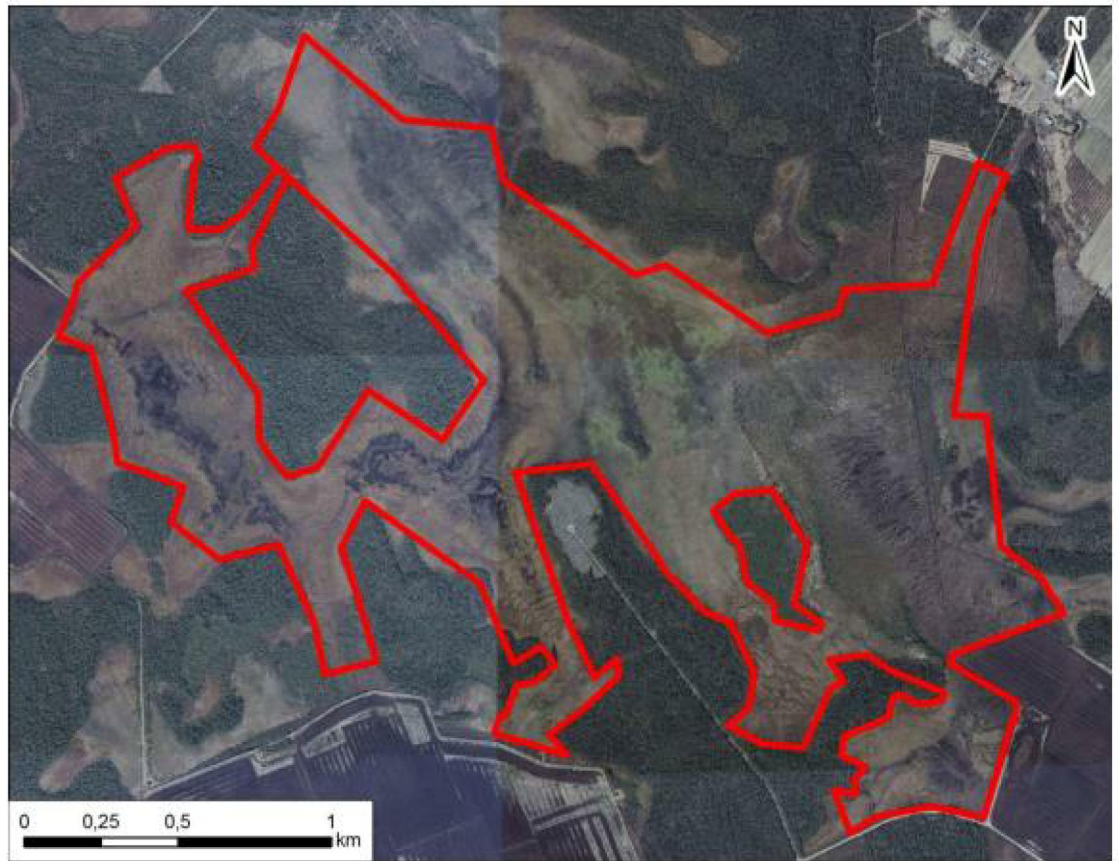
Liite 1 Selvityksessä havaitut lintulajit

1 Johdanto

Polvisuo sijaitsee Iin Kuivaniemellä Oijärven eteläpuolella (Kuva 1). Selvitysalueen kokonaispinta-ala on 337 ha. Polvisuon selvitysalue on keskeisiltä osiltaan luonnontilaista karua nevaa tai nevayhdistelmää, jota luonnehtivat laajahkot rimpipinnat. Suon kaakkoisosaa on ojitettua nevaa, joka on paikoin metsittynyt. Polvisuo on osa laajempaa suokokonaisuutta, jonka lähimmät osat on otettu turvetuotantoon (Kuva 2).

Kuva 1 Selvitysalueen sijainti

Kuva 2. Selvitysalueen raja

Polvisuon turvetuotannon YVA-prosessiin liittyen alueella suoritettiin kesällä 2015 lintulaskennat Vapo Oy:n toimeksiannosta. Laskennat toteutti edelleen Sito Oy:n toimeksiannosta Albus Luontopalvelut Oy:n Risto Tornberg. Raportin ovat laatineet Risto Tornberg sekä Juha Parviainen ja Heikki Holmén Sito Oy:stä.

2 Aineisto ja menetelmät

Polvisuon selvitysalueen lintulaskennat toteutettiin kahtena erillisenä laskentakertana 26.-28.5. ja 9.-10.6. n. klo 4-9 välisenä aikana. Laskenta-aamuina 26.5. ja 27.5. sää oli tyyni, pilvinen tai puolipilvinen, lämpötilan ollessa +6 C°. Kolmantena aamuna 28.5. sää oli pilvinen ja melko tuulinen mutta hieman edellisämuja lämpimämpi, +8 C°. Kesäkuun laskentakertoilla molempina aamuina sää oli tyyni, osin aurinkoinen lämpötilan vaihdellessa laskennan alussa välillä +6 - +10 C°.

Laskentamenetelmänä käytettiin koealamenetelmää, joka on kevennetty versio kartoitustulaskennasta. Koealalaskentaa käytettäessä alue kuljetaan systemaattisesti läpi siten, että mikään paikka ei jää yli sadan metrin päähän kuljettavalta reitiltä (Turveteollisuusliitto ry 2002). Ihannetapauksessa alue kartoitetaan 5-7 kertaa (Koskimies & Väisänen 1988). Yhdellä laskentakerralla havaitaan jo kuitenkin 60 % linnuista ja kahdella noin 70 %, joten kaksi laskentakertaa antaa erityisesti lähtökohtaisesti linnustollisesti vähempi-merkityksillä alueilla jo riittävän luotettavan kuvan alueen linnustosta.

Laskennassa erityinen huomio kiinnitettiin suolajistoon (Väisänen ym. 1998, Tiainen ym. 2010, Repo & Auvinen 2011) huomioiden erityisesti luonnonsuojelulain 46 ja 47 § mainitut erityistä suojelua tarvitsevat lajit, lintudirektiivin I liitteen lajit (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY), kansallisesti ja alueellisesti uhanalaiset (Tiainen ym. 2016) sekä Suomen erityisvastuulajit, joiden osuus pesimäkannasta on yli 15% (Ympäristöhallinto 2013). Näistä lajeista pyrittiin arvioimaan kannan suuruus selvitysalueella. Samalla huomioitiin

suojelellisesti huomionarvoisten lajien esiintyminen myös rajauksen ulkopuolella (<100 m). Muiden lajien parimääräksi määritettiin laskennoissa saatu suurin parimäärä, joka edustaa lintumäärien minimiarviota. Lajien suojelupiste-arvot laskettiin noudattaen Asanti ym. (2003) antamia ohjeita.

Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimistolta pyydettiin lisäksi petolintujen pesimähavainnot alueelta ja sen ympäristöstä vähintään 2 km rajauksen ulkopuolelta.

3 Tulokset

3.1 Yleiskuvaus

Polvisuon linnuston valtalajit ovat keltavästäräkki (36 paria) ja niittykirvinen (19 paria) (Taulukko 1, Liite 1). Kesän 2015 laskennoissa havaitut parimäärät olivat selvästi suurempia aiempaan v. 2009 vastaavalla alueella laadittuun linnustoselvitykseen verrattuna (esim. Hertteli 2009).

Taulukko 1. Polvisuon selvitysalueen suojelellisesti merkittävät lajit ja suolajit sekä niiden parimäärä. EU direktiivilaji = EU:n lintudirektiivin I liitteen lajit, UHEX= kansallinen uhanalaisuusluokitus (LC = elinvoimainen, NT = silmällä pidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen, RT = alueellisesti uhanalainen), EVA = kansainvälinen erityisvastuulaji. Suolajit alleviivattu.

Laji		EU direktiivilaji	UHEX	EVA	Parimäärä
<u>Laulujoutsen</u>	<i>Cygnus cygnus</i>	x	LC	x	1
<u>Tavi</u>	<i>Anas crecca</i>		LC	x	4
<u>Teeri</u>	<i>Tetrao tetrix</i>	x	LC	x	1
<u>Kurki</u>	<i>Grus grus</i>	x	LC		1
<u>Kapustarinta</u>	<i>Pluvialis apricaria</i>	x	LC		2
<u>Kuovi</u>	<i>Numenius arquata</i>		NT	x	3
<u>Pikkukuovi</u>	<i>Numenius phaeopus</i>		LC	x	2
<u>Valkoviklo</u>	<i>Tringa nebularia</i>		LC	x	3
<u>Liro</u>	<i>Tringa glareola</i>	x	NT/RT	x	11
<u>Taivaanvuohi</u>	<i>Capella gallinago</i>		VU		2
<u>Niittykirvinen</u>	<i>Anthus pratensis</i>		NT		19
<u>Keltavästäräkki</u>	<i>Motacilla flava</i>		NT/RT		36
<u>Leppälintu</u>	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>		LC	x	1
<u>Pohjansirkku</u>	<i>Emberiza rustica</i>		NT/RT		1
<u>Järripeippo</u>	<i>Fringilla montifringilla</i>		LC/RT		1
<u>Pajusirkku</u>	<i>Emberiza schoeniclus</i>		VU		3
<u>Pensastasku</u>	<i>Saxicola rubetra</i>		LC		1
Yhteensä		5	2/4	8	87

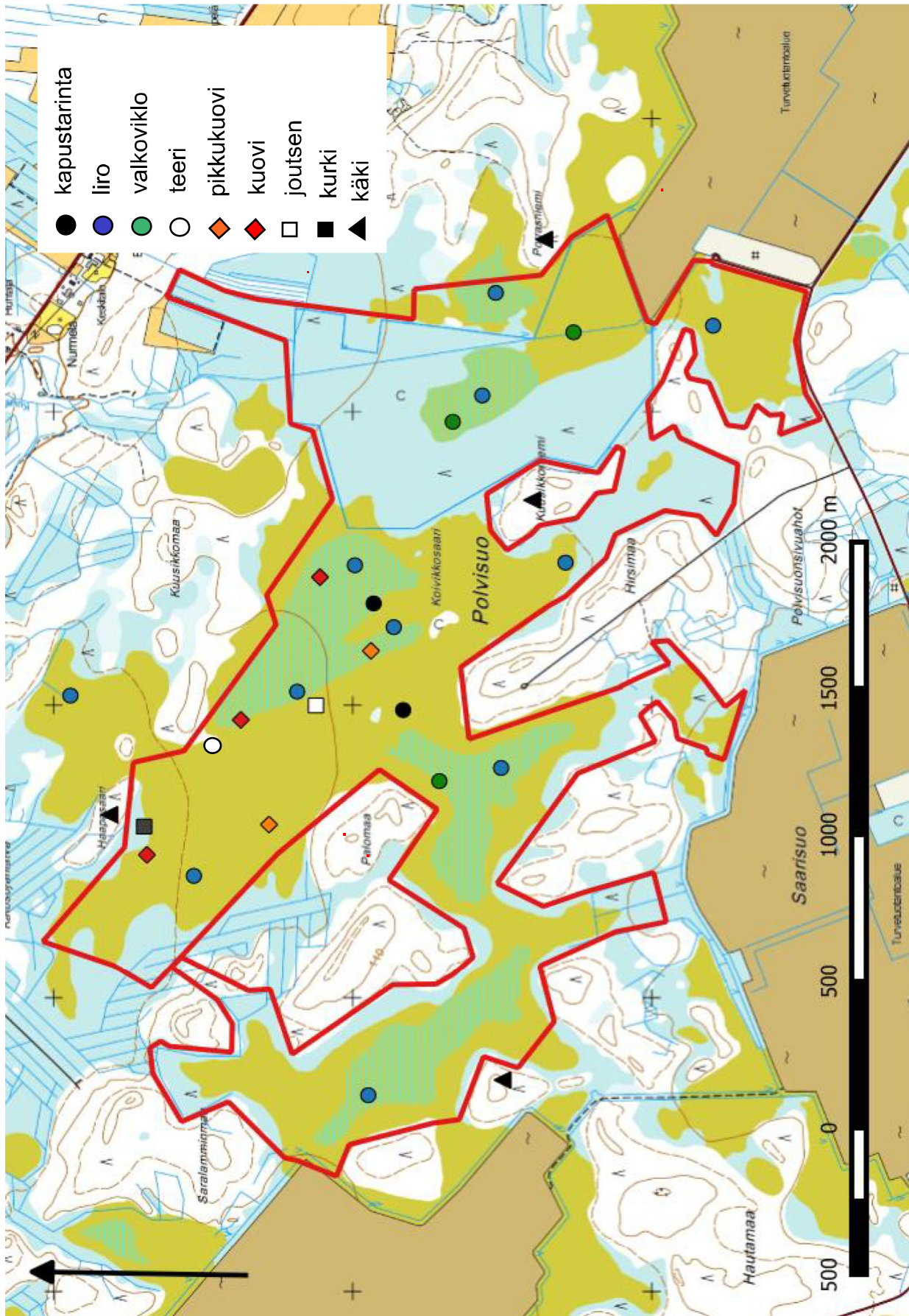
Suolajeista selvitysalueelta havaittiin Pohjois-Pohjanmaan aapasoille tyypillisiä kahlaajalajeja kuten taivaanvuohi, kapustarinta, liro, valkoviklo, kuovi ja pikkukuovi. Väisänen ym. (1998) mukaisia suolajeja havaittiin seitsemän, Tiainen ym. (2010) mukaisia lajeja yhdeksän ja Revon ja Auvisen (2011) luokituksen mukaisia lajeja 15. Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 (Tiainen ym. 2016) mukaisia ensisijaisia suolajeja havaittiin viisi (taivaanvuohi, liro, niittykirvinen, keltavästäräkki ja pohjansirkku) ja toissijaisia lajeja kaksi (kuovi, pajusirkku). Selvitysalueelta havaituista kahlaajista uhanalaiseksi on luokiteltu taivaanvuohi (VU) ja varpuslinnuista pajusirkku (VU). Alueellisesti uhanalaisista lajeista alueelta havaittiin liro, keltavästäräkki, pohjansirkku ja järripeippo.

Ojitettujen alueiden valtalaji selvitysalueella oli pajulintu. Muita varpuslintuja havaittiin suhteellisen vähän johtuen metsäisen alueen puuston kitukasvuisuudesta ja harvuudesta (Kuva 3). Kokonaisuudessaan selvitysalueen linnuston parimäärä on suhteellisen korkea ottaen huomioon avosuon suuren osuuden selvitysalueesta. Tämä johtuu pitkälti keltavästäräkkien jopa poikkeuksellisen runsaasta esiintymisestä verrattuna muiden Pohjois-Pohjanmaan vastaaviin aapasoihin. Esim. neljän yli 300 ha:n luonnontilaisen suon keltavästäräkkien tiheys oli Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen MAALI-laskentatietojen mukaan vuosina 2010-12 n. 2 paria/km² (julkaisematon aineisto), kun se Polvisuolla oli n. 10 paria/km². Samansuuruiseen arvioon päätyi myös Petri Haapala 17.6.2011 Pohjois-Pohjanmaan soilla tekemässään kartoituksessa (julkaisematon aineisto).

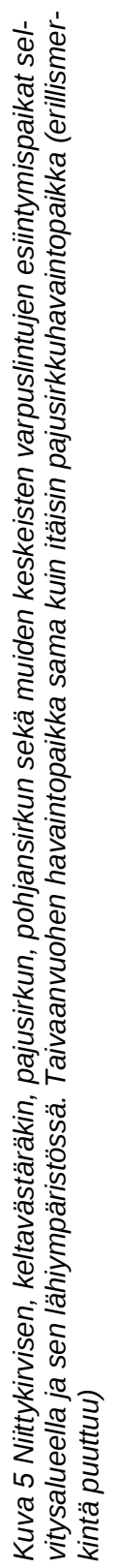

Kuva 3 Polvisuon nevuuttumaa

Suojelullisesti huomattavien lajien merkittävin esiintymisalue selvitysalueella on Polvisuon keskeinen rimpi- ja neva-alue Kuusikkoniemen ja Haapasaaren välisellä alueella (Kuva 4, Kuva 5). Lähes kaikki alueellisesti uhanalaiseksi luokitellut keltavästäräkit havaittiin tältä alueelta. Kyseinen alue on myös kapustarintojen (RT), kuovien ja pikku-kuovien lähes yksinomainen esiintymisalue Polvisuon selvitysalueella. Uhanalaiseksi luokiteltu pajusirkku (VU) havaittiin selvitysalueen itäosassa samoin kuin vaarantunut (VU) taivaanvuohi. Selvitysalueen läntisestä haarasta sen sijaan havaittiin jopa yllättävän vähän lintuja. Osasyynä saattoi olla toukokuun laskennan (28.5.) aikainen tuulinen sää. Kesäkuun laskennan (10.6.) kyseisellä läntisellä haaralla keskeytti puolestaan sade. Liroja (RT), valkovikloja ja niittykirvisiä tavattiin myös ojitetuilta alueilta. Selvitysalueen linnustoon kuuluu löydetystä jätöksistä päätellen myös riekko. Lajin ulostekasoja, höyheniä ja raatojäämiä löytyi selvitysalueelta useista kohdista. Alueellisesti uhanalaiseksi arvioitu pohjansirkku (RT) tavattiin ojitetulta selvitysalueen eteläosalta ja järripeippo (RT) selvitysalueen keskivaiheilla sijoittuvalta kivennäismaasaarekkeelta.

Kuva 4 Selvitysalueen suolajien, joutsenen ja käen esiintymispaikat

Rengastustoimiston aineistojen mukaan alle 2 km etäisyydellä selvitysalueen rajasta ovat viimeisen 5 vuoden aikana pesineet varpushaukka (*Accipiter nisus*), tuulihaukka (*Falco tinnunculus*) ja lapinpöllö (*Strix nebulosa*) ja 2-4 km etäisyydellä kanahaukka (*Accipiter gentilis*), helmipöllö (*Aegolius funereus*) sekä 4 tuulihaukkaparia. Laskennassa havaittiin ylilentävä kotkalaji, joka ei kuitenkaan pesi alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Uhanalaisten päiväpetolintujen pesäreviireistä selvitysalueella tai sen läheisyydessä ei ole olemassa olevia tietoja.

3.2 Selvitysalueen linnustollinen merkittävyys

Polvisuolla esiintyy 15 suolintulajia, joista valtakunnallisesti uhanalaiseksi luokiteltuja lajeja ovat taivaanvuohi (VU) ja pajusirkku (VU). Alueellisesti uhanalaisista lajeista alueella pesivät liro, pohjansirkku, järripeippo ja keltavästäräkki. Keltavästäräkin parimäärällisesti runsas esiintyminen nostaa selvitysalueen linnustollista arvoa. Aiemmassa laskennassa (Petri Haapala suull. ilm.) Polvisuolla on tavattu myös vähälukuiset, arvokkaiden soiden indikaattorilajit jänkäkurppa (*Limnocryptes minimus*) ja jänkäsirriäinen (*Limicola falcinellus*). Suojelupistearvo 34,6 on varsin korkea myös suhteutettuna pintaalaan (10,3/100 ha) nousten Pohjois-Pohjanmaan merkittävien lintusoiden tasolle (esim. Lääväsuu 11,9/100 ha, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen MAALI-laskentatiedot (julkaisematon aineisto).

Polvisuo ei kuulu FINIBA/IBA -alueisiin. Lähimmät Natura 2000 (SPA) -alue on 1,6 km sijaitseva Mursunjärvi-Lammasjärvi-Matilanjärvi-Lamminperä kosteikkoalue (FI1101404).

4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Polvisuon linnusto selvitettiin kahden erillisen laskentakerran kartoituslaskennalla 26.-28.5. ja 9.-10.6. Suon linnustollisesti arvokkain alue on sen keskeinen rimpineva-alue, jossa suurin osa merkittävistä suolintulajeista pesii. Alueellisesti uhanalainen keltavästäräkki ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä niittykirvinen esiintyvät alueella hyvin runsaslukuisina. Lähes kaikki direktiivilajit ja erityisvastuulajit tavattiin myös kyseiseltä rimpialueelta. Polvisuon linnuston suojelupistearvo on varsin korkea myös suhteutettuna pintaalaan nousten esimerkiksi maakunnallisesti huomattavien lintusoiden tasolle.

5 Lähdeviitteet

Asanti, T., Gustafsson, E., Hongell, H., Hottola, P., Mikkola-Roos, M., Osara, M., Ylimaunu, J. ja Yrjölä, R. 2003: Kosteikkojen linnuston suojeluarvo. Suomen ympäristö 596. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Hertteli, P. 2009. VAPO Oy Polvisuon linnustoselvitys. Ramboll.

Koskimies P. & Väisänen R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo. 143 s.

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, annettu 2.4.1979 luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Repo, J. & Auvinen, A.-P. 2011. Suolinnustoselvitys, Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelma Pesimälinnustoinventoinnit 2011. PPLY.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen A. & Lehikoinen A. 2016. Suomen lintujen uhanalaisuus 2015. Ympäristöministeriö.

Tiainen, J., Rajasärkkä, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Hario, M., Lehikoinen, A., Lehikoinen, E., Lehtiniemi, T., Valkama, J. & Väisänen, R.A. 2010. Suolinnuston uhanalaisuus Suomessa-posteri. Syke.

Turveteollisuusliitto ry. 2002. Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapuruussuhdevaikutusten arvioimiseksi. Jyväskylä.

Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehikoinen, Aleksi 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <<http://atlas3.lintuatlas.fi>> (viitattu [päivämäärä]) ISBN 978-952-10-6918-5.

Väisänen, R.A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998. Muuttuva pesimälinnustomme. Otava.

Ympäristöhallinto 2013. Kansainväliset vastuulajit. http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Luonto/Lajit/Uhanalaiset_lajit/Kansainvaliset_vastuulajit

Liite 1. Polvisuon lintulaskennoissa havaitut lajit, niiden parimäärät ja suojelupistearvot (Asantin ym. 2003 mukaan).

Iin Polvisuon linnuston parimäärät vuonna 2015, lajiensuojellinen status ja suojeluarvot. EU dir. = EU:n lintudirektiivin I liitteen lajit, Uhanalaisuus = uhanalaisuusluokitus 2015 (Tiainen ym. 2016) (LC= Elinvoimainen, NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen, CR = äärimmäisen uhanalainen, laji alueellisesti uhanalainen = RT), (metsäkasvillisuusalueet 1a-4d)(Ii Polvisuo: Metsäkasvillisuusalue 3a=Pohjanmaa), Suolaji = suolla elävä laji (Repo & Auvinen, 2011), EVA = Suomen kansainvälinen vastuulaji. Suojelupistearvot on laskettu Asanti ym. (2003) ohjeiden mukaan.

Laji	EU dir.	Uhanalaisuus	Alueellinen uhanalaisuus	Suolaji	EVA	Parimäärä	Suojeluarvo
Laulujoutsen <i>Cygnus cygnus</i>	X	LC		X	X	1	5,0
Tavi <i>Anas crecca</i>		LC		X	X	4	0,7
Teeri <i>Tetrao tetrix</i>	X	LC		X	X	1	0,9
Kurki <i>Grus grus</i>	X	LC		X		1	4,6
Kapustarinta <i>Pluvialis apricaria</i>	X	LC		X		2	1,5
Taivaanvuohi <i>Gallinago gallinago</i>		VU		X		2	0,6
Pikkukuovi <i>Numenius phaeopus</i>		LC		X	X	2	1,7
Kuovi <i>Numenius arquata</i>		NT		X	X	3	3,8
Valkoviklo <i>Tringa nebularia</i>		LC		X	X	3	3,0
Liro <i>Tringa glareola</i>	X	NT	RT	X	X	11	2,9
Käki <i>Cuculus canorus</i>		LC				3	4,3
Käpytikka <i>Dendrocopus major</i>		LC				1	0,2
Metsäkirvinen <i>Anthus trivialis</i>		LC				5	0,2
Niittykirvinen <i>Anthus pratensis</i>		NT		X		19	1,0
Keltävästäräkki <i>Motacilla flava</i>		NT	RT	X		36	1,6
Leppälintu <i>Phoenicurus phoenicurus</i>		LC			X	1	0,1
Pensastasku <i>Saxicola rubetra</i>		LC		X		1	0,4
Kulorastas <i>Turdus viscivorus</i>		LC				1	0,4
Hernekerttu <i>Sylvia curruca</i>		LC				2	0,2
Pajulintu <i>Phylloscopus trochilus</i>		LC				26	0,3
Harakka <i>Pica pica</i>		LC				1	0,2
Varis <i>Corvus corone</i>		LC				1	0,3
Peippo <i>Fringilla coelebs</i>		LC				5	0,2
Järripeippo <i>Fringilla montifringilla</i>		LC	RT			1	0,1
Pohjansirkku <i>Emberiza rustica</i>		NT	RT	X		1	0,1
Pajusirkku <i>Emberiza schoeniclus</i>		VU		X		3	0,3
Yhteensä	5	2	4	15	8	137	34,6